

NAZİ SİNEMASINDA NEFRET SÖYLEMİNİN İNŞASI: "DER EWIGE JUDE" PROPAGANDA FİLMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Nida Sümeyya ÇETİN¹

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

¹ Dr. Öğretim Üyesi
İnönü Üniversitesi İletişim
Fakültesi, MALATYA, Türkiye

E-Posta
nida.cetin@inonu.edu.tr
ORCID
0000-0001-9752-7797

Başvuru Tarihi / Received
15.04.2022

Kabul Tarihi / Accepted
30.06.2022

Nefret söyleminin devlet politikalarının oluşturulmasında bir argüman olarak kullanılmasının önemli örneklerinden biri; Hitler dönemi Almanya'sında Yahudilere karşı geliştirilen antisemitist söylem ve uygulamalardır. Yahudi karşıtlığının Avrupa kıtasında birçok dönem söz konusu olduğu göz önüne alındığında, Nasyonal Sosyalist düzenin tarihsel bir bağlamı kendine referans alarak küresel bir mefkûre çerçevesinde belirlediği ideolojisinin propagandasına bir basamak tayin ettiğini söylemek mümkündür. Devlet politikası olarak antisemitizmin benimsenmesi, Nazi döneminde üretilen filmlerde de etkisini göstermiştir. Özellikle ikinci dünya savaşına giriş aşamasında; neden oluşturma, halkı ikna etme gibi amaçların örtülü olarak hedeflenmesi, sadece antisemitist filmlerin değil ari Alman Irkı idealini temelde besleyecek birçok argümanı barındıran toplamda 1150 filmin çekilmesini sağlamıştır. Antisemitist anlayışın doruklara tırmandığı bir film olan 'Der Ewige Jude' filmi de, gerek antisemitist bakış açısını gerekse de örtülü olarak tanımladığımız amaçları göz önüne sermesi bakımından önemlidir. Çalışmada söz konusu belgesel filmin değerlendirilmesi, filmde geçen argümanları tarihsel bağlamında değerlendirme adına Wodak'ın geliştirdiği Söylem-Tarihsel Analiz yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Filmin dış bağlamda tarihsel kaynağı, antisemitist ifadeleri içeren örnek filmler olmakla beraber Almanya'da her dönem söz konusu olan Yahudi düşmanlığıdır. Filmde Yahudi göç tarihi üzerinden argümanlar oluşturulması, Avrupalıların hassasiyet gösterdiği sanat, din ve ekonomi sahalarından olumsuz birçok argüman sürülmesi ise iç bağlamda söylemlerarası bir tarihsel bağlantı kurgulandığını ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nazi Dönemi, Antisemitizm, Propaganda, Sinema

THE CONSTRUCTION OF HATE SPEECH IN NAZI CINEMA: A REVIEW ON THE PROPAGANDA FILM "DER EWIGE JUDE"

ABSTRACT

In Hitlerian Germany, anti-Semitic discourse and practices laid the groundwork for the formulation of government policies. There have been many anti-Semitic periods on the European continent. In this sense, the National Socialist order performed its ideological propaganda by taking as reference an this historical context. The adoption of antisemitism as a state policy has also shown its impact in movies produced during the Nazi era. In particular in Hitler's Germany, which was preparing for World War II, not only anti-Semitic movies were shot to convince the public. It was also shot in the movies intended to adopt the ideal of the German pure race to the public. Within the framework of this objectives, about 1150 films were shot during this period between 1933 and 1945. The film "Der Ewige Jude", a film in which antisemitic understanding is marginally revealed, is also important in terms of achieving both goals. In the study, the 'Discourse-Historical Analysis' method developed by Ruth Wodak was used in order to evaluate the arguments in the documentary film in its historical context. The historical source of the film in the external context is based on the past of anti-Semitism in Germany. The construction of an inter-discursive historical connection in the inner context of the film is based on negative examples in the history of Jewish immigration and in the fields of art, religion and economy, which are important for Europe.

Keywords: Nazi Era, Antisemitism, Propaganda, Cinema

GİRİŞ

Nazi dönemini siyaset ve tarih başta olmak üzere birçok başlıkta inceleyen onlarca çalışma mevcuttur (Bendersky, 2000; Art, 2005; Bavaj, 2016). 12 yıllık bir iktidar serüveni olan Nasyonal Sosyalistleri ve dayandıkları ideolojiyi anlamak, bugünkü Almanya'yı ve Avusturya'yı anlamak adına önem taşımaktadır. Zira Nazi ideolojisini kendi ideolojisi olarak benimseyen partilerin, günümüzde parlamentolarda yer aldığı ve etkin olarak çalıştıkları bilinmektedir.¹ Nasyonal Sosyalist dönem sadece ırkçılık, savaş ve katliamları ile anılan bir dönem değildir. Bununla beraber günümüzde dahi etkin olarak kullanılan algı manipülasyonu yöntemlerini başarılı ve sonuç alıcı şekilde uygulamaları ile de bilinen bir dönemdir.

Nazi döneminin propagandaya verdiği önem sadece ulusal günlerle, parlamento konuşmalarıyla, halk buluşmalarıyla ya da eğitimlerle sınırlı kalmamış,

¹ Avusturya FPÖ- Almanya AfD gibi etkin partiler, Nazi ideolojisine yakın partilerdir.
<https://www.spiegel.de/>
<https://www.derstandard.at>

sınır içi ve sınır ötesinde yer alan kitlelere ulaşmak adına bir araç olarak görülen sinemayı da kapsamıştır. Çok kısa süre iktidarda kalan Nazi yönetiminin, afişlerin yanı sıra yüzlerce film, belgesel üretmesinin temelinde; propaganda faaliyetlerini maksimum başarı seviyesine ulaştırma idealine sahip olması ve ideolojik olarak yayılma fikrini benimsemiş olması yatmaktadır.

Dönemin baş yapıtları arasında gösterilen antisemitist bir anlayışın ürünü olan filmler, özellikle ikinci dünya savaşına girmeye hazırlanan Nazi iktidarı için şüphesiz argümanlar biriktirme, halkı hazırlama ve halkla beraber farklı milletlerden destek alma adına da önemli bir enstrüman görevi görmüştür. Antisemitizm içerikli önceki dönem filmlerden (The City without Jews, 1920; The House of Rothschilds, 1934,vs.) ilham alan Nasyonal Sosyalistler, doğrudan Yahudi ırkını hedef alan birkaç film kurgulamışlardır. Ancak Der Ewige Jude filminde yer alan antisemitist görsellerin ve söylemlerin içeriği ve kullanılan retorikler, diğer filmlere nazaran filmi geri plana atmıştır. Filmde olumsuz, aşağılayıcı ve marjinal nefret söylemlerinin aleni şekilde kullanımı, gişe hasılatından anlaşıldığı üzere halkta istenilen etkiyi bırakmamıştır. Daha sonraki dönemlerde ise film, akademik anlamda çok fazla irdelenmemiş, daha çok Nazi dönemi antisemitist yaklaşımlara uc örnek olarak lanse edilmiştir (Bower, 2002; Wodak, 2005).

Bu çalışmada, Nazi dönemi propaganda anlayışı ve bu anlayış çerçevesinde sinemaya yaklaşımı ele alınmıştır. Nazi döneminin Yahudi ırkı üzerinden bir nefret söylemi oluşturmasının nedenlerinin ve oluşturma tarzına dair bilgilendirmenin yapıldığı çalışmada, belgesel niteliğinde bir antisemitist yapıt olan 'Der Ewige Jude' filmi, Wodak tarafından geliştirilen söylem-tarihsel analiz çerçevesinde değerlendirilmiştir. Filmin belgesel niteliği taşıyıp taşımadığına dair tartışmalar bir tarafa konulduğunda, ari ve üstün ırk düşüncesinin benimsenmesi ve sahiplenilmesi amacının negatif bir stereotip oluşturularak yapılması, bir düşman yaratıp siyasal, ideolojik tüm amaçların bu düşman üzerinden kurgulanması ve bir halkı savaşa sürmenin argümanlarının filmler üzerinden hazırlanmış olması günümüz dünyasını okuma adına filme ayrı bir önem kazandırmıştır.

1. Nazi Almanyası'nda Sinemanın Propaganda Aracı Olarak Kullanılması

Dünya tarihi içerisinde toplumsal dönüşümlere sebep olmasından dolayı devrimlerin yayılma sürecine bakıldığında; hitabetin, matbaanın, gazetenin ve elektronik gelişmelerle beraber televizyon, sinema ve radyonun kısacası geleneksel medyanın etkisinin derin olduğu görülmektedir. Özellikle sinemanın ulusların şekillendirilmesinde ve yönlendirilmesinde etkilerinden bahsetmek mümkündür. Söz konusu bu süreçleri yönetmede ise propaganda yöntem ve tekniklerinin, hakeza sinema yoluyla retorik sanat unsurlarının kullanıldığı görülebilmektedir.

Bu anlamda Alman sinema tarihinde Nasyonal Sosyalist dönemin film ve belgesel yapıtlarının büyük önem taşıdığı ve günümüzde dahi bu yapıtlar üzerine birçok çalışmanın yapıldığını görmek mümkündür. Genel olarak bakıldığında, söz konusu bu çalışmaların ortak algısı, dönemin siyasi şartlarından dolayı çekilen filmlerin tamamının propaganda içerikli olduğu yönündedir. Bu anlamda kadınlara, çocuklara, gençlere yönelik komedi ve dram içerikli filmlerin tamamının arka planında, propaganda içeriklerinin var olup olmadığına yönelik araştırmalar ve tartışmalar günümüz akademi dünyasında hala tartışılmaktadır.

Nazi döneminin propaganda algısı şöyle ifade edilebilir:

“Nazi propagandacılarının ajandaları, güncel duruma göre dikkate alınması gereken fikirlerle doludur: günün konjektürüne göre seçilmiş konular, olaylarla ilişkili uygulamaların yönü, metodik olarak planlanmış reklam etkisi ve sembol stratejisi, hedef grupların uygun hale getirilmesi, siyasi rakiplerine eleştiri ve düşman imajının canlı tutulması” (Ranke, 1998: 38).

Özellikle Nasyonal Sosyalist dönemde uygulanan propaganda yöntemleri ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, yazılı dökümanların çok ötesinde agresif konuşma stili üzerine kurulmuş ve nefret söylemi ile dolu konuşmaların, bu konuşmalarda sarfedilen ince anlam dolu kelimelerin propaganda yöntemlerine göre hazırlanmış olduğu ve sadece resim-sembol etkileşiminde daha anlaşılır olduğu (Longerich,1993: 295) görülmektedir. Bu anlamda Nasyonal Sosyalist propagandanın en önemli tekniğinin; kimlikle özdeşleştirme sürecine hizmet eden bir lider figürünü inşa etmek olduğu (Bussemer, 2005: 97) söylenebilir. Dönemin siyasi erklerinin de farkında olduğu üzere propaganda, genellikle siyasi doktrinlerin yayılması ve sosyal kontrol amacının gerçekleştirilmesi adına bir silah olarak görülmektedir. Nazi

Almanyasındaki devrimin güçlükleri açısından propagandanın rolü önemli olmakla beraber süreç içerisinde siyasi propagandaların kontrolü ve yayılması için merkezi devlet aygıtlarının oluşturulduğu da görülmektedir (Chapmann, 2000: 680). Bu amaca binaen Nazi Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı'nın kurulduğu ve bu bakanlık üzerinden Nazi ideallerinin kamu idealine dönüştürüldüğünü söylemek mümkündür.

Propaganda kavramının Nazi Almanyası politikalarında belirleyici rol oynamasında Aydınlatma ve Propaganda Bakanı Joseph Goebbels'in tarihsel arka plan bilgisinin etkisini görmek mümkündür. Propaganda, 18. Yüzyılda protestan keşişlerin Bizans dönemi propagandasını referans alarak dünya çapında Hristiyan misyonunu yaymayı ummalarına atfen kullanılan bir kavramdır. Fransız devriminde "Özgürlüğün Propagandası" sloganıyla da ilk kez politik anlamda kullanılmış olan kavram, devrime karşı olanlar cenahında "Paris Propagandası" olarak adlandırılmıştır (Schütz ve Köppen, 2008: 7). Zaman içerisinde anarşizm ile de beraber anılan kavram, birinci dünya savaşının ardından savaş taktiklerini içeren arka plana sahip siyasi ikna çalışmaları olarak da nitelendirilmiştir.

Goebbels ise, Propaganda kavramını 1934 yılında Hitler'e sunmuş, kültürel aydınlanma anlamında yetki alanı çerçevesinde "Üçüncü Krallık" (Das Dritte Reich) etiketi olarak basın konuşmalarında kullanmıştır. Ayrıca Goebbels propagandayı eğitim aracı olarak görmüş, eğer kendilerine karşı kışkırtma varsa aynı şekilde savunma için kullanacaklarını, kendilerinden yana olacaklar için ise olumlu kullanacaklarını her konuşmasında beyan etmiştir (Rolf, 2003'den Akt., Köppen, Schütz, 2008: 8).

Bu çerçeveden bakıldığında, sinema tarihinin gerek sanat içeriği bakımından gerekse de propaganda yöntem kullanımları açısından örnek gösterilen dönemlerinden biri olan Hitler Almanyasında, hüküm sürülen 1933-1945 döneminde, Alman film endüstrisi binden fazla uzun metrajlı film ve daha fazla sayıda kısa film, haber bülteni ve belgesel çekmiştir. Bu sayılar, o dönemle ilgili üç şeyi ortaya koymaktadır (Hake,2008: 64):

1. Naziler, ürkütücü bir ekonomik güce sahiptir.

2. Filmler, kimlik ve toplum ile ilgili güçlü anlatılar ortaya koymuştur.
3. Sinema, gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası olarak Nasyonal Sosyalist fikirleri teşvik etmesi ve Rejim tarafından tanımlanan çizgilere odaklanmanın önüne geçmesi açısından başarılı bir işlev görmüştür.

Nasyonal Sosyalist dönemin propaganda çalışmalarının temelini bakıldığında, her bir köyün, şehrin veya ülkenin hücrelerinde bulunan halkı, Nasyonal Sosyalist harekete kazandıracak şekilde ve planlı olarak belirlenen bölgelerin zaptedilerek ulus fikrini yayma hedefi çerçevesinde hareket edildiği görülmektedir (Roloff, 2008: 39). Söz konusu dönem genel olarak değerlendirildiğinde ise iç ve dış düşmanları tanıtmayı amaçlayan, nefret söylemleri kullanılarak düşman hakkında bilgilendirme yapan, kitleleri manipüle eden ve onları istenilen doğrultuda yönlendiren propaganda çalışmalarına medya üzerinden sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Böylece kültürel Nasyonal Sosyalist sistem olarak da değerlendirilebilecek bu dönemde; Nazilerin kültür alanında yoğun faaliyetlerinden yola çıkarak kendi halk devrimlerini kültür devrimi olarak gördüğü ve bu çerçevede etkinliklerini tertipleedikleri söylenebilir (Choy, 2006: 2).

Bu dönemde propagandanın ilk olarak filmlere yansması, 1933 yılından itibaren Aydınlatma ve Propaganda Bakanı Joseph Goebbels tarafından oluşturulan film politikası çerçevesinde söz konusu olmuştur. Goebbels'in propagandasının temeli; Almanya'da Adolf Hitler'in kült lider olarak benimsenmesi, NSDAP'² otoritesini koruması ve Nazizm ideolojisinin yüceltilmesine dayanmaktadır (Çakı, 2018: 64). Belirlenen politika; Almanya'nın genel kültürel sorunları ve ekonomisindeki Nasyonal Sosyalist temelli hedeflerin filmlerde işlenmesi ve söz konusu bu filmler yoluyla halkın şekillendirilmesi yönündedir (Allbrecht, 1979'den Akt. Ziegler, 2011: 5). Diğer bir politik gaye ise filmler yoluyla ekonomik, organizasyonel ve sanatsal çıkışı hedefleyen bir süreç yönetmek ve geniş halk kitlelerinin sanat anlayışını korumak ve gelişiminin devamını sağlamaktır (Belling,1936: 26). Bu anlamda üçüncü krallıkta film, Nasyonal Sosyalistlerin kültürel hedeflerinin gerçekleşmesi adına da savaşta ön planda yer almıştır (Wolf, 1938: 9).

² Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei-Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi

Hitler döneminde toplum yapısının kalıcı ve ari şekilde değişiminin amaçlandığı göz önüne alındığında, sinemanın tamamen propaganda içerikli olmadığı görülecek ve kültürel, sanatsal, eğitim içerikli konuları da kapsadığı anlaşılacaktır. Ancak gündelik hayata yönelik hazırlanmış olan filmlerin özelliğine bakıldığında, Nasyonal Sosyalist ideolojinin farklı formlarının, sembollerinin, nefret söylemlerinin, ideoloji ile paralel kurgulanmış taktiksel sebeplerin 'agresif ekran mantığı' (Strojnik, 2010: 11) çerçevesinde içerik olarak aktarıldığı görülmektedir.

1933-1945 arasında etkin olan NS Dönemine ait filmlere nicel açıdan bakıldığında, olayları abartan ya da olduğundan daha farklı algılatan ve halkın ulusal ve siyasi bilincini güçlendirecek tarihi, dramatik, sanatsal ya da edebi kaynaklara göre hazırlanmış yaklaşık 1200 filmin çekildiği (Grob ve Beyer, 2018: 11) ve bu filmlerin sadece %15'nin yani yaklaşık 150 filmin tamamen ve açık bir şekilde propaganda içerikli olduğu görülmektedir (Jung, 2008: 80). Ancak çekilen tüm filmlerin dönemin devlet politikalarını destekler nitelikte bir yapı sergilemesi, ideolojik içerikler barındırma potansiyeli, tamamen Nasyonal Sosyalist dönemin finansal ve teknik desteği, siyasi otoritenin tüm aktörleri ile filmlerde yer alması, daha da önemlisi Goebbels'in kişisel etkisi ile devlet tarafından desteklenen yüksek bütçelerin gösterişli teknik araçlar, sanatsal unsurlar ve popüler sanatçıları bir araya getirmesi ile bu prodüksiyonların ortaya konması (Hake, 2008: 68-69), Nasyonal Sosyalistlere ait propaganda metodları olarak görülmesine, dolayısıyla günümüzde bile dönemin tüm film yapıtlarına karşı negatif bir tutumun sergilenmesine neden olmuştur.

Nazi Dönemi ya da diğer bir adıyla üçüncü krallık döneminde yapılan filmler üzerinde çalışmaları ile tanınan Prof. Martin Loiperdinger, özellikle filmlerin döneme dair tarihsel araştırmalar için kullanılabilirliğini tartışmaya açmıştır. Genel olarak Propaganda filmlerinde; pedagojik-didaktik kullanım veya tarih içerikli-estetik içeriğin ve halkın ilgisini ölçmeye yönelik analizlerin yer alıp almadığına yönelik kamu ilgisinin olması gerekmektedir. Bu çerçevede dönemselsel tarih araştırmalarına bilimsel bir kaynak olması hasebiyle ve propaganda ile ilgili araştırma sahalarına destek verir nitelikte olmasından dolayı dönemin belgesel ve

band materyallerinden ifade edilmeye değer aşağıdaki sonuçlar tespit edilmiştir (Loiperdinger, 1991: 18):

1. Kendi atmosferi açısından belirli tarihsel durumların aydınlatılması ve tamamlanması (dönemin ruh halini sonradan yaşayan ölçümleyen gözlemciler için),
2. Biyografik alanda bilgi edinme ve anlama çerçevesinde kaynak olması (yani imkânlar, aktarılan konuşma metinleri, jest ve mimiklerle bağlantılı olarak öne çıkan kişilik özelliklerinin anlaşılması, gerektiğinde yeniden yorumlanması),
3. Gerçek ve yüzeysel olanlar dışında tarihi yapılara bakışı sağlaması (Bir girişimin arkasında yatan sebepler hakkında bilgi edinme: Örneğin Hitlerin 50. Yaş gününe dair yapılan filmin özel raporuna ek olarak devlet ve parti ilişkisi hakkında bilginin edinilmesi),
4. Kamunun dönüşümü, propagandanın irade ortaya konularak kullanılması ve üçüncü krallığın kamusal görünümüne dair devlet idaresini kayıt altına almak için kullanılması,
5. Üçüncü krallık'ta devletin-kamunun varlığının bir parçası olarak Optik-propaganda içerikli belgelerin var olması.

Özellikle beş film, Nazi dönemi film ofisi tarafından siyasi açıdan değerli bulunmuş ve "ulus filmi" olarak gösterilme onuruna layık görülmüştür. Bu filmler; Ohm Krüger (1941), Heimkehr (1941), Der grosse König (1942), Die Entlassung (1942), ve Kolberg (1945) dir. Beş filmin tamamı, (devlet tarafından yaptırılmış filmler), Propaganda Bakanlığı tarafından Nazi ideolojisinin temel kavramlarını tanıtmak için Alman tarihinin önemli unsurlarını içeren büyük bütçeli prodüksiyonlardır (Hake, 2008: 68). Söz konusu ödül alan beş film, halkın resmini yansıtan filmler olarak nitelendirilmiştir. Bu beş filmden biri ise kültürel açıdan değerli olarak tanımlanmıştır. Kaliteli olarak nitelendirilen tüm filmler için devlet politikası ve sanatsal açıdan değerli olmaları ölçüsüne göre derecelendirilme yapılmıştır (Wolf, 1938: 57). Nasyonal Sosyalist Medya politikası, tıka basa büyük sinema salonlarını dolduran ve filmler ile haftaya bakış programlarını seyreden her bir insanı etkisi altına alan duygusal etkiler bırakma üzerine kurulmuştur. Özellikle

genç nüfusu hedef alan bu kitlesel deneyim, propaganda etkilerini daha da güçlendirmiştir (Steinlein, 2008: 234).

Nasyonal Sosyalist dönemde, film aracılığıyla sahip olunan ideolojinin yayılması adına üniversiteler ve okullarda geçerli olan müfredatta yer alan birçok ders içeriğinin değişimine kaynak teşkil eden propaganda filmleri dışında filmler, kültürel filmler ve belgesellerin varlığı dikkat çekicidir. Bu filmler doğrudan propaganda filmi sayılmasalar dahi dönemin amaçlarına hizmet ettikleri için bu kapsamda değerlendirilebilmektedir (Marquardt, 2013: 12). Nasyonal Sosyalist ideolojinin yayılması amacıyla okullar kapsamında propagandaya konu olan ana unsurlardan bazıları; sosyal darvinizm, ırkçılık öğretileri, antisemitist öğeleridir. Bu durum, dönemin propagandasını yapan tüm filmlerin ve belgesellerin Almanya'yı tümüyle dizayn etme ve yön vermede kullanıldığının kanıtı niteleşindedir. Sahip olunan ideoloji merkeze alınarak filmler aracılığıyla Alman halkına, sınırları çizilmiş bir yaşam tarzının ve belli kalıplara sıkıştırılmış söylemlerin benimsetilmeye çalışıldığı ifade edilebilir.

1.1. Nazi Sinemasında Bir Nefret Söylemi Aracı: Anti-Semitizm

Nefret söylemi genel olarak, hakkında negatif bir etkinin oluşması istenen kişi, olay, durumlarla ilgili iz bırakan ve eyleme geçmeye zemin hazırlayan olumsuz bir dilin kullanılması olarak tanımlanabilir. Özellikle kitlelere yönelik politik tabanlı propaganda çalışmalarında medya kullanım etkisinin anlaşılması³, sonrasında ise nefret dilinin medyada yürütülen propaganda çalışmalarına ustalıkla ve etkili bir şekilde yerleştirilmesi, medyanın siyasi yönetimlerin vazgeçilmez propaganda aracı haline gelmesinin önünü açmıştır.

Nefret söylemine yönelik diğer bir tanıma bakıldığında, özellikle cinsiyet, din, ırk ve engellilik gibi özellikler üzerinden inşa edilmiş stereotiplerin kullanılarak

³ Birinci dünya savaşında ABD Başkanı Woodrow Wilson, Edward Bernays'ın propaganda ile ilgili fikirleri ışığında kurulan "Propaganda Komitesi" tarafından savaşa katılımı kamuoyu desteğini sağlamak adına hazırlanan ve gönüllü konuşmacılardan oluşan bir grubun katıldığı "Four Minute Men" programları, gazeteler, filmler ve etkili topluluk liderlerini kullanarak hazırlanan görsel ve yazılı medyada yer almıştır. İlk politik propaganda medya içeriği özelliğine sahip bu seri, sonradan Hitler ve Goebbels'e ilham kaynağı olmuştur (Hobbs, McGee, 2014: 58).

ve hedefe alınarak nefret ideolojisini ve söylemini barındıran saldırgan bir iletişim mekanizması kurgusu göze çarpmaktadır (Chetty, Alathur, 2018: 108). Özellikle bir ırkın aşağılanması ve hakaretler yoluyla hedef gösterilmesi, nefret söyleminin eyleme dönüşmesinde tarih boyunca tecrübe edilmesine neden olmuştur. Bu anlamda Hitler döneminde nefret söyleminin alınan ve uygulanan politik kararların meşrulaştırılmasında kullanıldığı görülebilir. Bu durumun şüphesiz en somut örneği, Yahudilere yönelik anti-semitik söylem dilinin propaganda çalışmalarında sıklıkla kullanılması ve ırksal aşağılama başta olmak üzere birçok suçlama ve saldırının gerçekleşmesinde kullanılan bu söylem dilinin yaygınlaştırılmasıdır. Gerçi tarihi kaynakların hiçbirinde Yahudi katliamına yönelik Hitler tarafından verilen yazılı bir emir bulunmamaktadır. Ancak sözlü emirlerinin olduğuna dair (planlama, girişimde bulunma ve organize etme) deliller ve yargı kararları mevcuttur (Struth, 2018: 116).

Bir diğer delil ise Nazi sinemasında anti-semitik içerikli filmlerdir. Nasyonal Sosyalist dönem sinemasında, anti-semitist nefret söylemlerin birçok sebebi vardır. Bu söylem dilinin tercihine neden olarak Nasyonal Sosyalist rejimin üçüncü krallığı hayata geçirmek ve kendi ideolojik dünyasına göre düzen kurmak adına kendine bir düşman seçme eğilimi gösterilebilir. Özellikle 1939 yılında Polonya'ya gerçekleştirdiği askeri harekât sonrası Almanya'nın anti-semitik filmlere ağırlık verdiği ve bu durumun Polonya'nın direnme iradesini kırma, Almanya'nın hayata geçirdiği eylemleri haklı çıkarma, Almanya içerisinde birlik ruhunu sağlama ve savunulan ideolojinin halk tarafından benimsenmesini kolaylaştırma gibi amaçlara hizmet ettiği anlaşılmıştır (Leiser, 1974: 74-76). Aynı zamanda Nazi döneminde hazırlanan anti-semitist söylem içerikli prodüksiyonların yapım tarihine (1940) bakıldığında söz konusu filmlerin, Almanya'dan Polonya'ya Yahudilerin ilk kitlesel sınırışı etme sürecinin başladığı Haziran-Aralık ayları arasında gösterime girmiş olması (Loiperdinger, 1991: 13-14) dikkat çekicidir. Anti-semitik söylemlerin kullanıldığı filmlerde Nazi ideolojisi üzerine kurgulanmış anlatı tarzının propaganda amaçlı olarak biçimlendirilmesini Schulte-Sasse (1996: 6) Nazizm ideallerinin imkânsızlığının Yahudiler üzerinden maskelenmeye çalışılması olarak ifade etmektedir. Bu anlamda anti-semitik söylemler, mükemmelliğin önündeki durumların somut bir düzenlenmesi adına kurgulanmış ve yaşanmış ya da yaşanması

muhtemel toplumsal olumsuzlukların Yahudilere yansıtılması biçiminde kurgulanmış olmaktadır. Nasyonal Sosyalist dönemin politikasını inşa eden argümanlardan biri olan anti-semitist söylemlerin tarihi bir bağlamının olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin, Alman imparatorluğu döneminde yazınsal ve söylemsel olarak anti-semitist söylemlerin medyaya ve bilim dünyasına yansıdığına dair örnekler söz konusudur.⁴ Ancak bu durum devlet politikası olarak ya da Yahudi ırkına yönelik fiili bir durum olarak topluma lanse edilmemiştir. Hitler döneminde ise anti semitzmin devlet doktrini olarak benimsendiği ve ideolojik bir anlam yüklediği anlaşılmaktadır (Pfahl-Traugher, 2002: 108). Bu anlamda Hitler döneminde politik ve sosyal sahalara indirgenen anti semitizmin sinema üzerinden yaygınlaştırılmasının alt nedenlerinin anlaşılması, döneme ışık tutması anlamında önemli görülmektedir.

1.2. Anti-Semitik Söylemde Aşırılık Örneği: 'Der Ewige Jude'

Nasyonal Sosyalist yönetimde, ari ırk ve üçüncü krallık ideallerine ulaşım aracı olarak ve geniş kitlelere bu ideallerin benimsetilmesi adına, anti-semitik politikaların sinemaya yansıtıldığı görülür. Bu anlamda çalışmanın da araştırma sahasını oluşturan ve Yahudilere yönelik katliamları, profesyonel ve tahrik içerikli propaganda teknikleri ile tetikleyen ve anti-semitist içerikli birçok olumsuz unsur barındıran birkaç film ve belgesel arasında bulunan "Der Ewige Jude" belgeseli, bir dönemeci ifade etmesi açısından önemlidir. Zira belgesel, devleti topyekün Holocaust'a (Yahudi Katliamı) sürükleyen karar süreçlerini içeren "röntgen film" olarak görülebilir (Møller, 2004). Ayrıca kurgudan uzak ve doğal olanı yansıtma gibi yönleriyle gerçekçiliğin aktarımında önemli bir rol oynayan belgesel çekiminin tercih edilmesi, Nasyonal Sosyalist yönetimin anti-semitist propagandanın toplum nezdinde etkisini arttırma amacına hizmet etmektedir.

'Der Ewige Jude' (Ebedi Yahudi) filmi, Nasyonal Sosyalist devrimin belirli bir ırk üzerine oluşturduğu propaganda içerikli tarihsel, dini, siyasi ve etnik açılar

⁴Alman imparatorluğu zamanında anti-semitist yayınların ve söylemlerin var olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin Wilhelm Marr (antisemitizm kavramını ilk kez kullanan yazar), Heinrich von Treitschke, Richard Wagner gibi edebiyat, tarih, siyaset dünyasında etkili isimlerin anti-semitik söylemleri ünlüdür. Dolayısıyla Nasyonal Sosyalist düzen ve bu düzenin anti-semitist uygulamaları, kendiliğinden ortaya çıkan bir süreç değil varolan bir sürecin kabullenilmesinin bir sonucu olarak ta görülebilir.

içeren söylemlerden dolayı çok yönlü olarak değerlendirilmektedir. Özellikle Nazi döneminin kültürel politik yaklaşımına da örnek teşkil eden film, Yahudi sorununu yok etme adına güç kullanmanın meşrulaştırılması gibi sınırsız sayıda maskeleyme yoluyla sözde bir hâkimiyet kurgulamaktadır. Filmin afişlerinde dahi Yahudi sorununun sonu olmayan (ebedi) olarak yer alması ve film içeriğindeki ırksal özellikleri aşağılayan nefret söyleminin afişlere taşınmış olması (Körte, 2000: 65), Nazi rejiminin filme yüklediği derin anlamın kanıtları niteliğindedir. Bu noktada harekete geçirici ve değiştirici toplumsal gerçekçilik özelliği (Diken Yücel, 2021: 5) nedeniyle film görüntülerinin izleyicinin eleştirel yetilerini azaltması, duyularını pazarlanan fikre hazır hale getirmesi (Kracauer, 2014: 277), Hitler dönemi filmlerinin neden üretildiğinin cevabı niteliğindedir. Özellikle dönemin belgesel filmlerinde savunulan argümanlar ve bu argümanları destekleyen görüntülerin, seyircinin belgeselde su götürmez gerçeklerle karşı karşıya olduğuna inanmasının ve o an çekilen görüntülerin yalan söyleyemeyeceğine inanma eğilimlerinin (Kracauer, 2014: 278) bilinci ile çekilmiş ve seçilmiş görüntüler olduğu söylenebilir.

Belgesel kategorisinde değerlendirilen 'Der Ewige Jude' filmi, içeriğinde de yer yer altı çizildiği üzere gerçekçi bir yaklaşım iddiası üzerine kurgulanmış bir filmidir. İnanırcılık ve gerçekliğin kurgu filmlerden farklı olarak gündelik hayatın izleri ile anlatıldığı belgesellerin önemli özelliklerinden biri de gerçeğe ait bütünlüğü dramatik bir anlatı üzerinden yeniden üretmeyi hedeflemektedir (Sözen, 2010: 243). Ancak film tamamen nefret söylemi içeren ağır ifadeler ve metaforlar ile bezenmiş olduğundan, filmin belgesel karakterini yitirdiği de iddia edilmektedir. Nitekim filmdeki metinler, gerçek insanı söküp parçalamakla kalmamakta, onu önce düşük bir komedi türüne indirgemekte, sonrasında ırkçılık içeren suçlamalarla aşağılamaktadır (Witte, 2004: 149). Görüntülere yönelik ayrıca; sahnelerin manipüle edilmesi, uzun metrajlı filmlerin belgesel niteliğinde verilmesi ve kamplarda tutulan Yahudilerin ne amaçla olduğunu bilmeden vermiş olduğu görüntülerin simüle edilmesi gibi iddialar ile de filmin belgesel niteliğinde olmadığı ve doğallıktan uzak olduğunun altı çizilmektedir (Rentschler, 2006: 72). 'Der Ewige Jude' filmine son olarak ilave edilecek diğer bir husus; arşivsel bir nitelik taşıdığı iddiası (Hornshøj-Møller, 1995: 31) ve manipülatif etkisinin yanısıra dönemin hayat şartlarının

gerçekçi bir dille aktarma kaygısını izleyicide hissettirmiş olmasıdır. Gişe hasılatı 'Jude Süss' filmine göre düşük olmuş⁵ (Hornshøj-Møller, 1995: 26), bu durumun ortaya çıkmasında ise özellikle arşivsel özelliğinin etkisinin baskın olması öne çıkarılmıştır.

2. Araştırma Yöntemi ve Bulgular

Çalışmanın bu kısmında propaganda temelli nefret söylemine dair Nasyonal Sosyalist dönemin politik kararlarına argüman oluşturan 'Der Ewige Jude' filminin söylemsel analizi yapılmaya çalışılmıştır. Filmde geçen söylemler, Ruth Wodak tarafından geliştirilen eleştirel söylem analizi çeşitlerinden, söylem-tarihsel yaklaşım eşliğinde analiz edilmiştir. Wodak'ın geliştirdiği söylem-tarihsel yaklaşım, tarihsel metinlerarası kaynakları ve içinde söylemsel olayların gömülü olduğu sosyal ve politik alanların arka planı hakkındaki bilgileri bütünleştirmekte ve gizli güç dinamiklerine, faillerin potansiyeline vakıf olmak adına bir araç vazifesi görmektedir (Wodak, 2010: 45). Söylemlerin bağlamsal ilişkisine odaklanan Ruth Wodak, belirli söylemlerin belirli eylem zeminleri üzerine kurgulandığını aktarmaktadır. Wodak, durumsal, kurumsal ve toplumsal ögeler ile söylemler arasında karşılıklı ilişkiye değinerek birbirlerini biçimlendirdiklerinin altını çizmektedir (Çakmak; Bilişli, 2019: 104).

Söylem-tarihsel yaklaşım, metnin yapısını ve anlamını oluşturan üç boyut arasında ayırım yapmayı sağlamaktadır: Hakkında konuşulan/yazılan konular (topos), kullanılan söylemsel stratejiler ve hem konuları hem de stratejileri gerçekleştirmek için yararlanılan dilsel araçlar (Wodak, 2010: 46). Söylem-tarihsel yaklaşım, eleştirel analiz yöntemlerinden biri olmakla beraber sözler, metinler, türler ile metinlerarası ve söylemler arası ilişkilerin yanı sıra dil dışı sosyal/sosyolojik değişkenleri (örneğin anti-semitizm ve Nasyonal Sosyalist dönem), bir organizasyonun veya kurumun tarihini (örneğin Hitler dönemi film sektörü) ve durumsal çerçeveleri (örneğin belgeselde yer alan özel bölümler) dikkate almaktadır. Böylece söylemlerin, türlerin nasıl ortaya çıktığı ve hangi sosyopolitik bağlamlarda, nasıl değişime uğradıkları açığa çıkarılabilmektedir (Reisigl, Wodak, 2009: 90).

⁵ 'Jude Süss' filmi, 'Der Ewige Jude' filmi ile aynı yıl çekilen bir kurgu filmidir. Film 4 milyon gişe hasılatı elde etmiştir. 'Der Ewige Jude' filminde ise gişe hasılatı yaklaşık 1 milyon dolayındadır.

Wodak'ın kurguladığı bu yaklaşım, anti-semitizmi toplumdan dışlama, ayrımcılık tipleri, ırkçılık ve milliyetçilik bağlamında toposlar aracılığı ile değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Toposlar bu manada zorunlu, açık veya çıkarılabılır öncüllere ait olan argümantasyon parçaları olarak tanımlanmaktadır (Wodak, 2001: 74).

Wodak'ın söylem analizi yönteminde en önemli ayırıcı unsur, tarihsel bağlamı da göz önüne alarak güç unsurlarının ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve anti-semitizm üzerinden ideolojilerini kurgulama argümanlarına ve alt metinlerine odaklanmasıdır. Bu duruma bağlı olarak çalışma çerçevesinde de ele alınan ve Wodak ile Reisigl'in geliştirmiş olduğu beş aşamalı söylemsel strateji, siyasi otoritenin ayrımcı dilini dilsel-tarihsel-söylemsel derin analizini ortaya koymasından önemlidir. Reisigl ve Wodak stratejileri şu şekilde açıklamıştır (Reisigl ve Wodak, 2005: 45):

1. **Referans Stratejiler (Aday Gösterme Stratejileri):** Sosyal aktörleri- kişileri inşa eden ve temsil eden referans mecazlarıdır. Bu mecazlar, biyolojik, doğallaştırıcı ve kişiliksizleştirici metaforlar ve mecazlar, temsili gruplar biçiminde şekillendirilebilir.
2. **Anlam Yükleme Stratejileri (Tahminde Bulunma Stratejileri):** Kişilere, grup mensuplarına ve gruplara yapılan olumlu veya olumsuz atıflar, stereotipleştirme, küçümseme, minnettar (appreciative), gönderme içerikli özdeşleştirme bu strateji çerçevesindedir. Yükleme stratejileri kısmen referans stratejileriyle örtüşür ve argümantasyon stratejilerinin bir parçası olabilir.
3. **Argüman-Kanıtlama Stratejileri:** Birçok alt başlığa sahip bu stratejide olumlu ve olumsuz atıfların gerekçelendirilmesi (örneğin sosyal ve politik içerme veya dışlama), ilgili kişi veya grupların ayrımcılığı veya tercihli muamelesinin önerildiği yanıltmalar ve toposlar (retorik içeriği de kapsayan konu sahaları) söz konusudur.
4. **Bakış Açısı Yansıtma Stratejileri:** Söylem analistleri; konuşmacıların söyleme katılımlarını ifade ettikleri perspektif, çerçeveleme veya söylem temsiline odaklanabilir ve bakış açılarını ayrımcı olayların veya ifadelerin

raporlanması, tanımlanması, anlatılması veya alıntılanmasında konumlandırılabilir.

- 5. Yoğunlaştırma-Hafifletme Stratejileri:** Irkçı, antisemitik, milliyetçi veya etnikçi ifadelerin edimsel gücünü yoğunlaştırarak veya azaltarak bir önermenin epistemik statüsünü nitelendirmeye ve değiştirmeye yardımcı olan strateji türüdür. Bu stratejiler, ifadeyi keskinleştirerek veya tonlayarak üzerinde çalıştıkları ölçüde, söylemsel sunumda önemli bir rol oynayabilir.

Bu stratejiler, ağırlıklı olarak metinsel içeriklere uygulanmaktadır. Ancak bu çalışmada söz konusu beş strateji, filmde geçen söylemleri analiz etmek ve sınıflandırmak adına kullanılmıştır. Filmde geçen ifadelerden örneklemeler seçilerek stratejilerin film içeriğine yansıma biçimleri irdelenmiştir.⁶

2.1. Bulgular

“Almanya’dan tanıdığımız medeni Yahudiler, bize kendi ırksal özelliklerinin eksik-tamamlanmamış bir resmini verir. Bu film Polonya gettolarından orijinal kayıtları göstermektedir, film bize Yahudilerin medenileşmiş Avrupalı maskesinin arkasına saklanmadan önce gerçekte nasıl göründüklerini sergilemektedir.”

‘Der Ewige Jude’ Filminin Giriş Metni⁷

Filmin Künyesi: Der Ewige Jude (Ebedi Yahudi)

Yönetmen: Fritz Hippler

Senaryo Fikri: Dr. Eberhard Taubert

Filmin Süresi: 65 dakika

Filmin Dili: Almanca

⁶ Ruth Wodak, 2010 yılında yayınladığı “The glocalization of politics in television: Fiction or reality?” adlı çalışmada; 11 Eylül saldırısı sonrası dünya toplumlarının ortak yargılarının lokal yansımaları West Wing filmi çerçevesinde argümantasyon stratejisi ve retorik açıdan ele almıştır. Bu film, çalışmada stratejilerin tamamının uygulanmasına referans olmuştur.

⁷ 1930’lu yıllarda konuşulan Almanca ve günümüz Almancası arasındaki farklılıklardan ötürü çeviri, dönemin Almancasına göre yapılmıştır. Almancada kelimeler birden fazla anlam ifade ettiği için, filmde aynı yüklem birden fazla cümlede kullanılmış ve gündelik hayatta kullanılan Almancaya göre anlatı dili kurgulanmıştır. Çeviri de bu durum göz önüne alınarak yapılmaya çalışılmıştır. (Yazarın Notu)

Filmin Çekildiği Dönem ve Tarih: Nasyonal Sosyalist Dönem (Nazi Dönemi)-1940

Filmin Konusu: Film, Polonya gettolarında yaşayan Yahudilerin ideolojik, dini ve etnik açıdan eleştirilmesi, yerilmesi, Alman ırkı ile karşılaştırılması üzerine kuruludur.

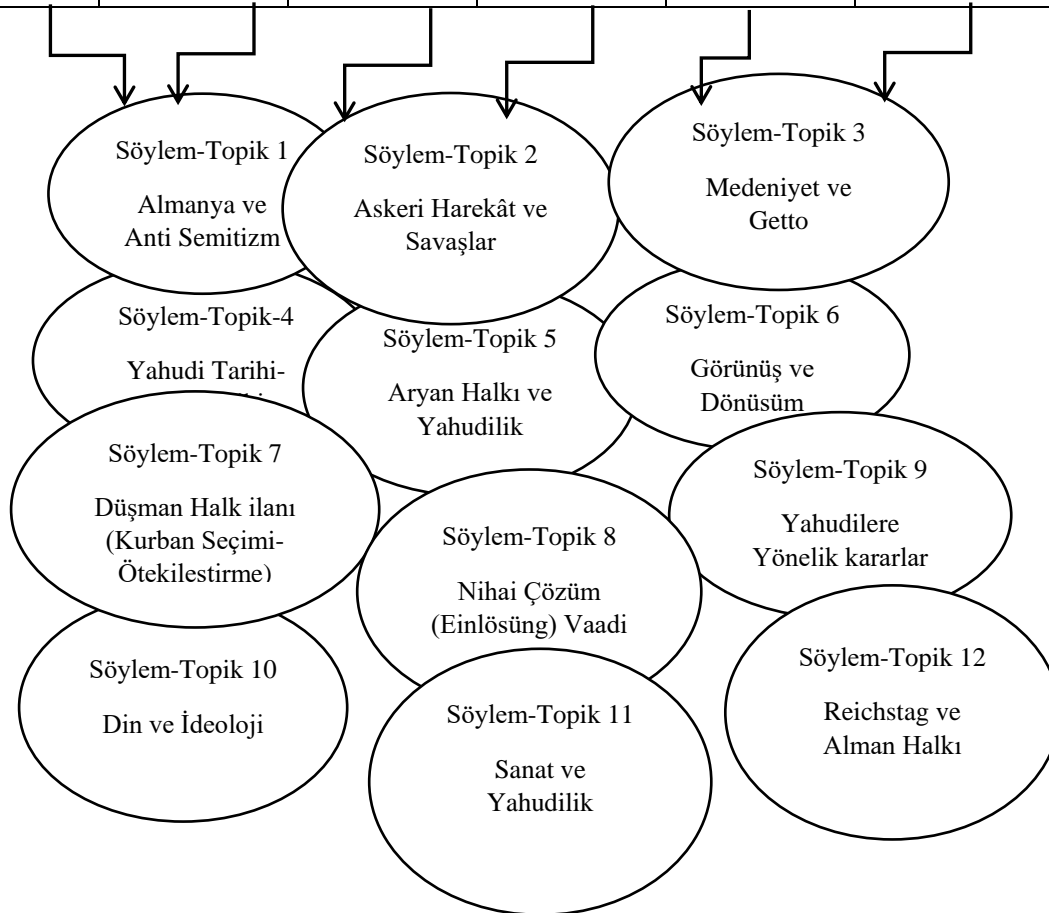
İlk sahnesinden itibaren ırk ayrımı içeren nefret söylemlerinin aktarıldığı 'Der Ewige Jude' filmi, Polonya gettolarında yaşayan Yahudilerin yaşam tarzlarına yönelik stereotipleştirme ve çerçeveleme-kalıp yaklaşımları aktarması ile tanınan ve Nazi döneminde gerçekleştirilen Yahudi katliamına (Holocaust) temel argümanlar oluşturma amacıyla çekilmiş olan bir belgesel filmidir. Filmin orijinal dili Almancadır. Film, Polonya gettolarında yaşayan Yahudilerin gündelik yaşamından kareler içermektedir. Filmin sonunda ise Hitler'in konuşmasına yer verilerek belgesel boyunca aktarılan mesajların pekiştirilmesi ve 'Yahudi sorunu' olarak lanse edilen durumun, nihai çözüme kavuşturulmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Wodak'ın (2001; 2005) tarihsel bağlama verdiği önemden yola çıkarak anti-semitist söylemlerin sosyal-toplumsal düzlemde yüzyıllardır var olduğunu söylemek mümkündür. Çalışma çerçevesinde değerlendirildiğinde; film sektöründe Yahudiler ile ilgili olumsuz metaforların yer almasının film tarihinin başlangıcı ile (1895) eş zamanlı olduğu söylenebilir. Örneğin, 1910'lu yıllarda ABD'de Keystone adlı stüdyoda yapılan filmlerde, siyahi (argo hali olan zenci tabiri sıklıkla yer almıştır) ve Yahudiler ile ilgili gülütler (gülünç, nükteli sözler), ırkçı ve önyargı içeren tutumların (Abisel, 2014: 94) var olduğu görülmektedir. Ele alınan filmin söylemlerarası tarihsel düzlemine bakıldığında ise anti semitik söylemlerin ari ırk anlayışı ile paralellik arz ettiği ve antropoloji, din, sanat ve tarih gibi sahalarda anti semitik söylemlerin irksal boyutlarda ele alındığı görülmüştür.

Stratejilerin değerlendirilmesine geçmeden önce genel bir kanı edinmek adına film içeriği; eylem alanı, kullanılan türler-tipler-üsluplar ve söylem sahaları (Toposlar) olmak üzere üç aşamalı olarak tablolandırılmıştır.

Tablo 1. 'Der Ewige Jude' filminde geçen söylemlerin analizi- (Eylem-Tür-Söylem Bağlamı)

Eylem Alanı Kamuoyu Oluşturma	Eylem Alanı Propaganda	Eylem Alanı Siyasi kontrol- Siyasi Yönetim	Eylem Alanı- Tarihsel-İrksal Yaklaşım	Eylem Alanı Dönüşüm ve Toplumsal Nüfuz	Eylem Alanı- Değerler ve Yargılar
Türü/Tipi İstatistik veriler, Farklı filmlerden kareler, Ari ırk övgüsü, Medeniyeti tekelletiren söylemler	Türü/Tipi Kullanılan metaforlar, Retorik söylemler, Sloganik vurgular, Film içi yazılı anlatımlar	Türü/Tipi Sınır ötesi operasyon, Nasyonel Sosyalist Yaklaşım, Führer Konuşması	Türü/Tipi Antisemitik İfadeler, Nefret Söylemleri, Tarihsel Söylemler, İrksal Karşılaştırmala r, Antropolojik tasvir, indirgeme söylemleri	Türü/Tipi Maskeleye söylemleri, Kimlik dönüşümüne dair iddialar, Örnek vaka sunumu, Getto- medeni yaşam karşılaştırma	Türü/Tipi Dini yargılar, Sanat eleştirisi, Dini kıyaslama, Ahlaki değerlerle ilgili negatif söylemler

Tablo 1’de; filmde görüntüler eşliğinde ifade edilen söylemlerin ana çerçevesi belirlenmiştir. Söylemler, ari ırklara referans olarak Alman ırkının üstünlüğünü öne çıkarılarak ve Yahudi ırkına yönelik indirgeyici, aşağılayıcı, yer yer ağır metaforlar kullanılarak kurgulanmıştır. Toposların belirlenmesinde, orijinali Almanca olan belgesel tamamen Türkçeye çevrilmiş, görüntüler eşliğinde her bir söylem, tekrar değerlendirilmiştir. Eski Almancada edebi söylemlere ağırlık verildiğinden dolayı İngilizce alt yazılar, tam olarak ifade edilemediği için karşılayamamıştır. Bu sebeple orijinaline sadık kalınmaya çalışılmıştır. Film, sınırlı bir makalenin dışında daha derin ve disiplinlerarası sahada çalışılması gereken bir içerik taşımaktadır. Bu anlamda bu çalışma, sadece stratejiler çerçevesinde ele alınmıştır.

Toposlar, ayrıca stratejilerin söylemler bağlamında yorumlanmasında da klavuzluk etmektedir. Film anlatımında takip edilen sıralamada sebep-sonuç bağlamında bir kurban ve fail ilişkisi kurgulanmıştır. Filmde, ari ırk (Alman ırklar başta olmak üzere Avrupa ırkları) kurban, fail ise Yahudi ırkı olarak aktarılmıştır. Ancak film gösteriminden kısa bir süre sonra Nasyonal Sosyalistler tarafından alınan kararların eyleme dönüştürülmesi adına; fail olarak seçilmiş bir ırkın önce ötekileştirilme sonra ise kurbanlaştırılma adına argümanlar üretildiği anlaşılmaktadır.

1890’lı yıllarda Yahudi ırkına yönelik birçok anti-semitik ifadelerin gerek iktidar unsurlarında gerek edebiyat, akademik, müzik dünyasında yer bulduğu görülmektedir. Ancak Nasyonal Sosyalist dönem (ya da iktidar ve gücün kişiliğe büründürülmesi adına ifade edilen Hitler dönemi), geçmiş söylemlerde vücut bulmuş ancak eylem düzleminde karşılık bulmamış Yahudi karşıtlığını eylem sahasına taşıyacak zemini oluşturmak adına tarihsel ve aktüel bağlamlar üreten, bunları uygulayan bir dönem olmuştur. Bağlamsal zeminde kurgulanan bu argümanların en önemli özelliği, propaganda ve siyasi güç gösterimi amacına yönelik üretilmiş olmasıdır.

‘Der Ewige Jude’ filmindeki söylemlerin yukarıda bahsi geçen beş strateji çerçevesinde değerlendirilmesinde net sınırlar ve somut, tekil bağlamlar sunmak çok zordur, çünkü filmde söylem ve görseller eş zamanlı olarak akmakla birlikte söylemlerarası bağlamlar tarihsel, siyasal ve toplumsal çerçevede birbiri ile ilintili olarak kurgulanmıştır. Dolayısıyla herbir stratejiyi ayrı ayrı değerlendirmek yerine

ilgili konuda geçen söylemlerin birden fazla strateji çerçevesinde değerlendirilmesi daha verimli olacaktır.

Stratejiler çerçevesinde film içeriğinin analizine bakıldığında, toposları oluşturan söylemlerin; Yahudilere atfedilen kişilik, karakter özellikler, Yahudi ırkı ile Alman ırkının karşılaştırılması, Yahudilerin ticari ve kalkınma anlayışı, Yahudi göç tarihi ve Avrupa üzerinden dünyaya yayılışları, Yahudiler ve kriminal oranlar, liberalizm, özgürlük ve eşitlik anlayışının reddi, Yahudilerin buldukları toplumlara entegre olma biçimleri (görünümlerini, alışkanlıklarını değiştirme), Yahudilerin yayılma ve güç elde etme taktikleri, Kasım Devrimi sonrası Almanya'nın yeniden dizaynında Yahudileri rolü, Grafiklerle Yahudilerin Almanya'daki dağılımı, Yahudilerin sanat anlayışına etkisi, Yahudi sanatçılar, siyasiler, bilim adamları, zenginler, Yahudilikte dini anlayış, dini eğitim ve dini ritüeller, Nasyonal Sosyalistlerin Yahudi dini ritüellerine karşı aldığı tedbirler ve Hitler'in anti semitik içerikli konuşması çerçevesinde kurgulandığı tespit edilmiştir. Filmde sırası ile aktarılan bu başlıkların tümü anti-semitist nefret söylemi içermektedir.

Adlandırmaların sıklıkla yapıldığı filmin temeli 'biz Almanlar' ve 'sonu gelmeyen Yahudiler' üzerinden kurgulanmıştır. Yoğun şekilde metaforların, benzetmelerin, yer aldığı filmde; sıklıkla Almanların ve Avrupalıların ari ırklar olarak gösterildiği, Yahudi ırkının ise tehlikeli, zararlı, kirli, yabancı, medeniyetten uzak, parazit, organizma, kan emici, sahtekâr, düzenbaz gibi benzetmeler ve yakıştırmalar ile nitelendirildiği ve adlandırıldığı görülmektedir:

Daha önceki harekâta⁸ ciddiye alınmayan Yahudilere yönelik sonradan kazanılan deneyimler, bizim bakışımızı daha keskin hale getirdi. Artık yeryüzü halklarının sağlığını tehdit edenleri tanıyor ve ilan ediyoruz.

Filmde en dikkat çekici benzetme, filmde sıklıkla tekrar eden kan emici ve hasta edici anlamında kullanılan 'parazit' benzetmesidir. Filmde Yahudi ırkına dair yapılan bu benzetme, özellikle ticaret ve sağlıkla ilgili söylemler üzerinden kurgulanmıştır. Filmde parazit yakıştırmaları; misafiri oldukları halkların yaşayış biçimlerine müdahaleleri, sürekli göç etmeleri nedeniyle gittikleri yerlere hastalık taşımaları ve gittikleri ülkelerde yaşayan ırkların görünüşüne bürünüp onlardan olmaları gibi iddialara dayandırılarak yapılmıştır:

⁸ 1915 Polonya Harekâtı ve ardından kurulan Kaiserlich Deutsches Generalgouvernement-Warschau

ÇETİN, Nida Sümeyya (2022). Nazi Sinemasında Nefret Söyleminin İnşası: "Der Ewige Jude" Propaganda Filmi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1068-1096.

Parazit bir Halk! Misafiri oldukları üreten halkların sağlıklı yapılanmasının olduğu yerlere demir atarlar ve halkları güçsüz bırakırlar. Kendilerine orada bir iş sahası açarlar ve sahip oldukları hastalıkları derinleştirmek ve sonsuza kadar devam etmesini sağlamak için çabalarlar.

Filmde diğer dikkat çeken adlandırma ise misafir halk (Gastvolk) kavramıdır. Yahudi ırkı ile ari ırkları ayırmak ve Yahudilere yapılan vatansızlık savını pekiştirmek adına kullanılan bu kavram, Yahudilerin bir vücutta yaşayan ve her an atılabilecek yabancı bir parça gibi olduklarını vurgulamak adına kullanılmıştır.

Bu kadar göstergeler içerisinde misafir oldukları halklarla aynı olmayı da deneyimlemektedir. Bu duygusuz halk, mimiklerine kadar değiştirerek kendilerini gerçekten ari halklarla aynı görünüme büründürebiliyor..... asimile olmuş Yahudiler, daima misafir oldukları halkın organizmasında yabancı olarak kalacaklardır.

Anlam yükleme stratejisi ve adlandırma stratejilerini ayırmak her ne kadar zor olsa da filmde adlandırma ile birlikte yüklemlemelere rastlanabilmektedir. Negatif ve hoş olmayan birçok benzetmenin anlam yükleme ile beraber yapıldığı görülmektedir. Örneğin Yahudilerin göçlerle dolu tarihinin değerlendirildiği kısımda, Filmde, Büyük İskender'in sınırları genişletmesi ile beraber Yahudilerin ticari merkezlere göçünün önünün açılması ve bu sebeple Avrupa ile Amerika'ya kadar ulaşması öne sürülerek fare istilası benzetmesi yapılmış ve halkların hastalık, kıtlık, yokluk çekmesine bunun neden olduğu anlamı çıkarılmıştır:

Göçler ile birlikte fareler de dünyaya tüm hastalığı ile yayılmaya başladılar. Fareler gittikleri yerlerde gıdaları nasıl talan eder, nasıl hastalık bulaştırır,..... nerede aniden belireceği belli olmazsa Yahudilerin göçü de aynı şekilde halklara zarar getirmiş,..... halkları tehlikeye sokmuştur.

Yüklemlemenin bir diğer örneği ise 19.yy.'da liberal teorilerin kurgulanması, insan hakları ve özgürlüklerinin, halkların eşitliği ilkesinin Yahudilere imtiyaz ve fırsat sağladığına dair iddia üzerinedir. Gerek Fransız İhtilali ve gerekse de daha sonrasındaki gelişmelere ari ırklar adına olumsuz anlam yüklemeler söz konusu olmuştur:

...İnsanların eşitliği ve özgürlüğü fikri, Yahudilere güçlü bir fırsat tanımış ve Avrupa'ya yayılmalarını kolaylaştırmıştır.

Filmde anlatıcının aktardığı söylemlerin ötesinde dayanak olarak benimsenen farklı kaynakların delil olarak filmde lanse edilmesi, argümanlar üzerinden ikna sürecini sürdürme anlamında büyük önem taşımaktadır. Filmde öne sürülen adlandırmalar, yüklemeler, benzetmeler ve başta sinema olmak üzere sanattan, dini inançtan (dua etme, dini eğitim alma ve kurban kesme biçimleri), toplumsal

entegrasyondan argümanlar sunma Yahudilerin, özellikle Almanya’da yaşanan siyasal ve sosyal her türlü sorunun ana kaynağı olarak gösterilme amacı ile paralel görülebilir. Bu durumdan yola çıkarak filmde failin kurban, kurbanın fail olarak aktarıldığı görülmektedir. Filmin genelinde Yahudilerin en ağır bedelleri ödemesi ve Avrupa ülkelerinden dışlanması gerektiğinin argümanları sıralanmıştır. Wodak’ın da belirttiği gibi (2005: 45), Naziler Yahudilere karşı işledikleri suçların tüm sorumluluğunu kurbanların kendilerine yüklemiştir (argumentum ad consequentiam):

Sivil düzene karşı hastalıklı özgürlük anlayışı, bireycilik, tüm idealize edilmiş görevleri lav etme, bütün yüksek değerleri reddetme, düşük metaları tanıma, gençlerin teröre ve sınıf ayırımına yönlendirme, halkın değerlerini yıkan doktrinlerin Yahudi kökenli komünist doktrinlerden gelmesi tesadüf olamaz.

Filmde yer alan olumsuz anlam içerikli söylemlerin tamamında genelleyici ifadeler (argumenta ad hominem) kullanılmıştır. Örneğin, Yahudilerin gündelik yaşamından kesitlerin verildiği kısımda, gettolarda yaşayan Yahudiler başta olmak üzere tüm Yahudilerin evlerinin kirli olduğu, çalışmaktan hoşlanmadığı, düzenbazlık ve sahtekârlıkla ticaret yaptıkları, açgözlü, egoist ve idealistlikten uzak bir ırk olduğuna dair ön yargılı ve geneli kapsayan söylem ve yakın çekim sahneler dikkat çekmiştir. Ayrıca bu ifadeleri pekiştirme adına Alman ırkının sahip olduğu üstün değerler, çalışma ahlakı ve yüksek idealleri örnek olarak gösterilmiştir.

“... Tembel bir halk ve çalışma ile ilgili bir değer anlayışları yok. Kendi istekleri ile topluma bir katkıda bulunmazlar. Alman askeri makamları, onlara temizlik işi-moloz kaldırma işini verdi. Çalışmak alışkın oldukları bir şey değil.”

“....onların bizim gibi bir ideali yok. Onlar tanrıdan geldiğine inandıkları bir görev aşkı ile başkalarını aldatma ve kazıklama ile görevlendirilmiştir. (Moses-15 delil olarak aktarılmıştır.)”

“...Aryan ırkı değer üretir, üretmek ister. Üretilen herşey bir değer taşır ve yeti sahibi olma ile sorumluluk sahibi olma bilinci taşır... güçlü ve çalışkan Aryan Halkı...”

Söz konusu bu genellemelerden yola çıkarak bakış açısını yansıtmaya adına Richard Wagner’in Yahudiler hakkında sarf ettiği söz (Yahudi, insanlığın çürümesine neden olan yapay bir iblistir) çerçevelenerek haklılık durumu teyit edilmiştir.

Tehdit içeren söylemlere atıfta bulunmak üzere geliştirilen tehdit argümanında (argumentum ad baculum),fiziksel güç kullanma tehdidinde bulunma ve bu yolla gözdağı vermek söz konusudur. Tehdit söyleminde düşman olarak ilan edilen tarafa öne sürülen kanıtlar çerçevesinde uyarılar ve olumsuz eylem adımları

hakkında bilgilendirme söz konusudur. Filmin genelinde Yahudi ırkının Ari ırklardan (özellikle Avrupa) uzak kalması gerektiğine yönelik üstü kapalı tehditler söz konusudur.

.....Yüzyıllarca şarklı-ön asyalı ırklar ile zenciler içiçe yaşadı ve zamanla ırklar melezeleşti. Bu meleze ırklardan Yahudiler türedi. Avrupa'dan ve biz Almanlardan uzak, bizden farklı beden ve ruhlara sahip farklı bir ırk ortaya çıktı. Eğer kendi ülkelerinde kalsalardı büyük ihtimalle onlardan rahatsız olmayacaktık.

Filmde aleni tehditlerin de yer bulduğu görülmektedir. Hitler'in parlamento konuşması, Nasyonal Sosyalistlerin ari ırk tasavvuru çerçevesinde tehdit içeren argümanları içeren bir konuşmadır. Filmde de sıklıkla atıfta bulunulan parazit Yahudi halkı anlayışı ve Yahudilerin dünya savaşının çıkmasını fırsat olarak gördükleri iddiası, Hitler'in konuşmasında bir argüman olarak sunulmakla birlikte Yahudilerin dünya çapında bir problem olarak gösterilmesi ve içinde olunan savaşın da Yahudileri ve Bolşevikleri yok etme adına bir fırsat olarak sunulması, Hitler tarafından açık bir tehdit olarak ortaya konulmaktadır. Coşkulu halk görüntüleri, sahip olunan askeri güç ve Nasyonal Sosyalist anlayışının bu amacı bir miras olarak nesillere aktardığının altının çizilmesi, tehdidin ulusal bir nitelik taşıma gayesini gözler önüne sermektedir.

Dünyada yeteri kadar yaşam alanı var. Ancak bu vücutta yeteri kadar beslenen Yahudi ırkı, üreten diğer çalışkan halklara gidecekler. Yahudiler ya saygıdeğer şeyler yapma fikrine alışmaları gerek ya da er ya da geç hayal edemeyecekleri sorunlarla karşılaşacaklar.

Nazi ideolojisi temelinde kurgulanmış tehditler, sadece Yahudilere yönelik değildir. Bütün dünya halklarının tehdit altında olduğu vurgusu da yapılmıştır. Bu tehdit toposunda kriminal istatistikler delil olarak kullanılarak liberal teorilerin dünya halklarını tehlikeye attığının altı çizilmiştir:

.....Dünya kriminal suç oranına bakıldığında; Uyuşturucu ticaretinin %34'ünde, Hırsızlık olaylarının %47'sinde, Uluslararası suçların %82'sinde Yahudilerin hisse sahibidir.⁹..... Liberal teorilerin savunduğu insanların eşit olması savusunun savunulacak bir yönünün olmadığı anlaşılıyor.

Filmde gerçeklik kameraya doğrudan bakan imajlar ve kameranın çerçevelediği görüntüler üzerinden yeniden inşa edilmiştir. Gettodaki gündelik yaşam; kameraya yansıyan bu imajlardan temsiller oluşturulması ve genellemeler yapılarak özel anlamlar üretilmesi ile tasvir edilmiştir. Bu noktada anlatıcı

⁹ Filmde bütün bu bilgiler grafikler halinde aktarılmıştır.

kişinin çerçeve ve temsilleri içeren sahneleri yorumlaması, oluşturulmuş anlamların kalıcılığını sağlamakta ve bu anlamların değişimini zorlaştırmaktadır.

Ağırlıklı olarak argüman stratejisinin ön plana çıktığı çalışmada, kısaca değinilen son strateji ise yoğunlaştırma-hafifletme stratejisidir. Yine ikna edici bir etki oluşturmak adına gerek ses tonlaması, gerek söylemlerin gerçeklik gücünü yoğunlaştırma ve ya hafifletme adına strateji güdüldüğü görülmüştür. Reisigl ve Wodak'ın (2005) çalışmasında da belirtildiği üzere söylemin tarihsel açıdan ele alınışında söylem içerisindeki tezatlıkların ve tutarsızlıkların, ikilemlerin gün yüzüne çıkarımı söz konusudur. Filmde söz konusu bu durum, film başlar başlamaz ortaya çıkmaktadır. Filmin ilk sahnelerinde Almanya'nın 1939'da Polonya'ya düzenlediği askeri harekâttan yola çıkarak harekâtın halka vermiş olduğu yıkım ve zararlar, Yahudiler üzerinden değerlendirilmiştir. Askeri harekât olağan bir durum olarak gösterilerek hafifletilmiş ve harekâtın doğal sonucu! olan yıkım ve zararın bedelini sadece Polonya'nın yerli halkının ödediğini, gettolarda yaşayan Yahudilerin ise bu harekâttan hiç etkilenmediği belirtilmiştir. Dolayısıyla suç bir ırka yüklenerek, Alman harekâtı haklı gösterilmiş, harekâtın neden olduğu hasarlar ve yıkımlar hafifletilmiş ve görmezden gelinmiştir:

Polonya'ya yapılan askeri harekât, Yahudilerin hakkında gerçeklerin bilinmesi adına fırsat vermiştir. Polonya'da dört milyon Yahudi var..... Yerli halkın harekâtın yıkıcı etkisini hissettiği kadar Yahudiler acı çekmediler. Karanlık gettolarında kayıtsızca oturdular ve Alman işgalinden bir saat sonra işlerine geri döndüler.

Belgesel filmin genelinde Alman ırkına atfedilen; çalışkanlık, dürüstlük, beceriklilik, idealistlik gibi üstün özelliklerin tam zıttı olan tüm olumsuz ve negatif özellikler, aşağılayıcı ve genelleyici şekilde Yahudi ırkına mâl edilmiş ve tüm anti-semitik söylemler söz konusu bu negatif söylemler üzerinden kurgulanmış ve kitlelere aktarılmıştır.

SONUÇ

Theodor Adorno'nun 'yine de olmayan her şey, görünen gerçeği ile vaat edilir' sözü, günümüz propaganda çalışmalarına ışık tutmaktadır. Nitekim propaganda çalışmalarında gerçek olmayan birçok olgunun, varlığın, durumun, olayın medya araçları yoluyla var olarak gösterilmesi ve söylemin gücü ile

desteklenmesi; inanma, ideolojiyi sürdürme, sahiplenme ve eyleme geçme üzerinde ciddi etkiye sahiptir. İslam düşmanlığı söylemlerinde ve antisemitist söylemlerde din ve değerler de dâhil olmak üzere insanlığın maddi-manevi sahip oldukları üzerinden nefret dilinin kullanıldığı sürekli göze çarpan bir durumdur. Dönem dönem bir düşman üzerinden algı oluşturma ve hedeflenene ulaşmak adına söylemler ve eylemler üretme yoluna sıkça başvurulduğu görülmektedir. 'Der Ewige Jude' belgeselinde kullanılan tüm söylemlerin temelinde de savaşa ikna edilmesi gereken ve eksiksiz desteğinin alınması şart olan bir halk söz konusudur. Filmde geçen toposların, tüm halklar nezdinde önem taşıyan ve korunması öncelikli olan vatan sınırları, ülke yönetimi, ahlaki değerler, neslin korunması, dini değerlerin korunması, gelecek kaygısı gibi konular üzerinden kurulması ve bunun görsele aktarılması Alman ırkının Hitler iktidarına desteğini tarihsel açıdan açıklamak adına önem taşımaktadır.

Filmde nefret söylemi zemininin tarihsel söylemler üzerine inşa edilmesi, kitlelerin ikna edilmesinde önemli bir dayanaktır. Nitekim Almanya'nın tarihsel geçmişi sadece kendi ulusal sınırları üzerine değil, Avrupa tarihi üzerine de kuruludur. Avrupa kıtasındaki her gelişme, Almanya'yı yakından ilgilendirmiş ve Avrupa kıtası tarihini etkileyecek birçok hadisede söz sahibi olmuştur. Nasyonal Sosyalist düzenin kendi ideolojisini gerek filmler üzerinden gerek söz konusu belgesel film içerisinde temellendirmesinde de bu durumun bilincinde olarak hareket edilmiş, Avrupa tarihinde Yahudilerin konumu üzerinden söylemler oluşturulmuştur. Der Ewige Jude filminde özellikle Avrupa kıtasında aydınlanma sonrası öne çıkan sanat, edebiyat, tarih, siyaset, ulus devlet anlayışı açılarından Yahudilerin tehdit olarak gösterilmesi ve tehditin yok edilme gereksiniminin altının çizilmesi, Almanların hem Avrupa'daki tarihsel misyonlarını koruma güdüsünü harekete geçirmiş, hem de ırksal anlamda üstünlük duygusunu uyandırmıştır. Sayılan bu nedenlerden dolayı tek kaynak filmler olmasa da tüm medya araçlarından yapılan propagandalar aracılığıyla Almanya'da Yahudilere düşmanlığın normalleştirilmesini; Yahudilerin Avrupa kıtası dışından bir kavim olmaları ve Avrupa ülkelerine sonradan gelerek içinde yaşadıkları toplumlara entegre olmaları üzerinden okumak mümkün görünmektedir.

Her çağın, her dönemin sözü elinde bulunduran iktidar güçlerinin farklı farklı düşmanları olmuştur. İçinde bulunduğumuz çağda bir önceki düşman olan Yahudilere yönelik antisemitist anlayış eskiye nazaran azalma göstermiş, yeni nefret söylemleri İslam üzerinden kurgulanmaya başlanmıştır. Yani artık İslamofobik söylemler ve eylemler sahalara sürülmüştür. Ancak filminden de anlaşıldığı üzere nefret söyleminin bir devlet politikası haline getirilmesi, dinler ve ırklar açısından kabul edilebilecek bir durum değildir. 'Der Ewige Jude' filmindeki nefret dilinin genellemeler, çıkarımlar ve aşağılamalar üzerine kurulmuş olması ve en önemlisi bu durumun tarihsel arka planda yer alan ve bu dili destekleyen örneklerle dayandırılması, günümüzde düşman ilan edilen ülke, ırk ve kültürlerin ne kadar bu durumu hakettiği üzerine tekrar ve tekrar düşünülmesini zorunlu kılmaktadır.

KAYNAKÇA

- ABİSEL, Nilgün (2014). Sessiz Sinema, Ankara: De Ki Sinema Yayınları.
- ART, David (2005). The Politics of the Nazi Past in Germany and Austria, Cambridge: Cambridge University Press.
- BAVAJ, Riccardo (2016). Der Nationalsozialismus: Entstehung, Aufstieg und Herrschaft. be. bra.
- BELLING, C. (1936). Der Film in Staat und Partei, Berlin: Verlag Der Film.
- BENDERSKY, Joseph, W. (2000). A history of Nazi Germany: 1919-1945. Rowman & Littlefield.
- BOWER, Kathrin M.(2002). "Wahr Spricht, Wer Scahtten Spricht": Die Angst vor der Unbestimmbarkeit in der Darstellung des Holocaust. Klaus L. Berghahn, Jürgen Fohrmann, and Helmut J. Schneider (ed.), Kulturelle Repräsentationen des Holocaust in Deutschland und den Vereinigten Staaten, New York: Peter Lang, s.1-22.
- BUSSEMER, Thymian (2005). Propaganda: Konzepte und Theorien mit einem Vorwort von Peter Glotz. Wiesbaden: Springer Verlag.
- CHAPMAN, James (2000). "The Power of Propaganda", Journal of Contemporary History, 35(4),p. 679-688.

ÇETİN, Nida Sümeyya (2022). Nazi Sinemasında Nefret Söyleminin İnşası: "Der Ewige Jude" Propaganda Filmi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1068-1096.

CHETTY, Naganna and ALATHUR, Srejith (2018). "Hate Speech Review in the Context of Online Social Networks", Aggression and Violent Behavior, 40. p. 108-118.

CHOY, Yong Chan (2006). Inszenierungen der voelkischen Filmkultur im Nationalsozialismus: 'Der Internationales Filmkongress Berlin 1935'. Dissertation zum akademischen Grad Dr. Phil. Geisteswissenschaften der Technischen Universität Berlin.

ÇAKI, Caner (2018). "Mitinglerin Propagandadaki Rolü: Nürnberg Mitingleri'ne Ait Fotoğrafların Göstergibilimsel Analizi", Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 5 (1). s. 59-79.

ÇAKMAK, Fatma ve BİLİŞLİ, Yasemin (2019). "İdeoloji, Söylem ve İletişim Çalışmalarında Ruth Wodak", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(2), 99-124.

GROB, Norbert und BEYER, Friedemann (2018). Stilepochen des Films: Der NS-Film: Reclam Stilepochen des Films. Reclam Verlag.

HAKE, Sabine (2008). German National Cinema. New York: Routledge.

HOBBS, Renee and MCGEE, Sandra (2014). "Teaching About Propaganda: An Examination of the Historical Roots of Media Literacy", Journal of Media Literacy Education, 6(2), 56-66.

HORNSHØJ-MØLLER, Simon (1995). Der ewige Jude": quellenkritische Analyse eines antisemitischen Propagandafilms; Begleitpublikation zur Filmedition G 171" Der ewige Jude (Vol. 2). Inst. fd wiss. Film.

HORNSHØJ-MØLLER, Simon (2004). Der antisemitische Propagandafilm: Der Ewige Jude. <https://www.zukunft-braucht-erinnerung.de/der-antisemitische-propagandafilm-der-ewige-jude/>. Erişim Tarihi: 26.03.2022

<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/afd-wer-sie-waehlt-waehlt-nazis-a-1226160.html>, Erişim Tarihi: 26.03.2022

<https://www.derstandard.at/story/2000096984927/immer-rechts-auch-in-der-nsdap-die-gruendervaeter-der-fpoe> Erişim Tarihi: 26.03.2022

ÇETİN, Nida Sümeyya (2022). Nazi Sinemasında Nefret Söyleminin İnşası: "Der Ewige Jude" Propaganda Filmi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1068-1096.

KÖPPEN, Manuel und SCHÜTZ, Erhard (2008). Kunst der Propaganda: der Film im Dritten Reich (Vol. 15). Peter Lang.

KÖRTE, Mona (2000). Die Uneinholbarkeit des Verfolgten: der Ewige Jude in der literarischen Phantastik (Vol. 6). Campus Verlag.

KRACAUER, Sigfried (2014). Film Teorisi, Fiziksel Gerçekliğin Kurtuluşu. (Çev. Özge Çelik). İstanbul: Metis Yayınları.

LEİSER, Erwin (1974). Nazi Cinema, London: Secker and Warburg.

LOİPERDİNGER, Martin (1991). Märtyrerlegenden im NS-Film, Opladen: Leske + Budrich.

LONGERİCH, Peter (1993): Nationalsozialistische Propaganda. (Editors), Karl D. Bracher, Manfred Funke, Hans A. Jacobsen. Deutschland 1933-1945: neue Studien zur nationalsozialistischen Herrschaft (Vol. 23). DrosteVerlag. p. 291-314.

MARQUARDT, Anne (2013). Der Film als Instrument der Formationserziehung im Dritten Reich: der schulische Mediengebrauch der Nationalsozialisten untersucht an Filmen Leni Riefenstahls. Hamburg: Diplomica Verlag.

PFAHL-TRAUGHBER, Armin (2002). Antisemitismus in der deutschen Geschichte. Landeszentrale für politische Bildungsarbeit Berlin.

RANKE, Wolfgang (1998). Propaganda. (Editors), Wolfgang Benz, Herman Gram, Herman Weiß. Enzyklopädie des Nationalsozialismus, München, S. 34-49.

REİSİGL, Martin and WODAK, Ruth (2009) 'The Discourse-historical Approach in CDA', in R. Wodak and M. Meyer (eds) Methods of Critical Discourse Analysis, pp. 87–121 (2nd edn). London: Sage.

REİSİGL, Martin and WODAK, Ruth (2005). Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism. Routledge.

RENTSCHLER, Eric (2006). The Legacy of Nazi Cinema: Triumph of the Will and Jew Süß Revisited. (Editors), Jonathan Huener, Francis Nicosia. The Arts in

ÇETİN, Nida Sümeyya (2022). Nazi Sinemasında Nefret Söyleminin İnşası: "Der Ewige Jude" Propaganda Filmi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1068-1096.

Nazi Germany: Continuity, Conformity, Change (Vol. 3). Berghahn Books. p. 63-84.

ROLOFF, Simon (2008). İm Körper des Feindes Regierungswissen in Film der NS-Zeit. (Editors), Manuel Köppen, Erhard Schütz. Kunst der Propaganda: der Film im Dritten Reich (Vol. 15). Peter Lang. p.37-57.

SCHULTE-SASSE, Linda (1996). Entertaining the Third Reich. Illusions of Wholeness in Nazi Cinema. North Carolina: Duke University Press.

SÖZEN, Mustafa (2010). "Belgesel Filmin Tasarım Boyutu ve Türk Belgesel Sinemasından Örnek Uygulamalar", Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 6(11). s.241-266.

STEİNLEİN, Rüdiger (2008). Der nationalsozialistische Jugendspielfilm Der Autor und Regisseur Alfred Weidenmann als Hoffnungsträger der nationalsozialistischen Kulturpolitik. (Editors), Manuel Köppen, Erhard Schütz.. Kunst der Propaganda: der Film im Dritten Reich (Vol. 15). Peter Lang.

STROJNİK, Roland Walter (2010). Die Instrumentalisierung des Mediums Film im Nationalsozialismus. Doctoral dissertation, Universitaet Wien.

STRUTH, Anna Katherina (2018). "Hassrede und Freiheit der Meinungsäußerung: der Schutzbereich der Meinungsäußerungsfreiheit in Fällen Demokratiefindlicher Äusserungen nach der Europäischen Menschenrechtskonvention", Dem Grundgesetz und der Charta der Grundrechte der Europäischen Union (Vol. 278). Springer-Verlag.

WITTE, K. (2004). Film im Nationalsozialismus. (Editors), Wolfgang Jacobsen, Anton Kaes and Hans H.Prinzler. Geschichte des deutschen Films. JB Metzler, Stuttgart. p.117-166.

WODAK, Ruth (2001). The Discourse-Historical Approach. (Editors), Ruth Wodak and Michael Meyer. Methods of critical discourse analysis, London: Sage Publication. p.63-94.

ÇETİN, Nida Sümeyya (2022). Nazi Sinemasında Nefret Söyleminin İnşası: "Der Ewige Jude" Propaganda Filmi Üzerine Bir İnceleme. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 1068-1096.

WODAK, Ruth (2010). "The Glocalization of Politics in Television: Fiction or Reality?", European Journal of Cultural Studies, 13(1), s.43-62.

WOLF, K. (1938). Entwicklung und Neugestaltung der deutschen Filmwirtschaft seit 1933. Gedruckt in der Druckerei Hermann Meister.

YÜCEL DİKEN, Dilar (2021). Türk Sinemasında Toplumsal Gerçekçilik Serüveni- Toplumsal Gerçekçilikten Toplumsal Kaderciliğe, Ankara: Akademisyen Kitabevi.

ZIEGLER, Holger (2011). "Man Wird Halt Wieder Lieschen Müller."-Der Weg Deutschsprachiger Film Schauspieler ins Exil Und Ihre Rolle Als Supporting Actors in Hollywoods Anti-Nazi-Filmen. GRIN Verlag.

Çalışma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.
Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.